Kurtuluş Savaşı Antlaşmaları — Deneme

Akıllı Soru · 05.11.2026 · 10 soru

1. Gümrü Antlaşması’nın TBMM açısından önemi aşağıdakilerden hangisidir?

A) TBMM ile Ermenistan arasında imzalanması

B) Boğazların statüsünü belirlemesi

C) Saltanatı kaldırması

D) Hatay’ın katılımını sağlaması

E) Tanzimat sürecini başlatması

Doğu sınırında imzalanan antlaşma ile Ankara hükümeti, yeni kurulan düzenin dışarıda tanınmasına dönük ilk önemli adımı atmıştır. Bu gelişme, savaş sürerken bile meclis hükümetinin bir devlet muhatabı olarak kabul gördüğünü düşündürmüştür.

2. Bu olayın aşağıdakilerden hangisine yol açtığı söylenebilir?

A) TBMM’nin ve Mîsâk-ı Millî’nin tanınma sürecinin güçlenmesine

B) Saltanatın kaldırılmasının doğrudan ilan edilmesine

C) Cumhuriyetin aynı gün ilan edilmesine

D) Halifeliğin aynı yıl içinde kaldırılmasına

E) Lozan görüşmelerinin hemen sonuçlanmasına

Doğu sınırındaki görüşmelerde alınan sonuç, Ankara’nın askeri baskıyı hafifletirken siyasal tanınırlığını da artırdı. Aynı dönemde Batı Anadolu’daki mücadele sürse de yeni hükümet, dış ilişkilerde tek merkez olma iddiasını güçlendirdi.

3. Aşağıdakilerden hangisi bu gelişmenin temel bir sonucu olarak değerlendirilebilir?

A) TBMM’nin uluslararası meşruiyetinin artması

B) Osmanlı Devleti’nin siyasal egemenliğinin güçlenmesi

C) Saltanatın yetkilerinin genişletilmesi

D) Hilafetin devlet yönetimindeki ağırlığının sürmesi

E) Mondros Ateşkesinin hükümlerinin kesinleşmesi

"Antlaşma metni her iki tarafça da kabul görmüştü; ancak mürekkep henüz kurumadan Ermenistan'daki hükûmet değişti ve onay süreci bir daha başlatılamadı."

4. Yukarıdaki ifade, Gümrü Antlaşması'nın onaylanamamasının nedeni olarak aşağıdakilerden hangisini işaret etmektedir?

A) İtilaf Devletleri'nin antlaşmaya itiraz ederek Ermenistan üzerinde diplomatik baskı kurması

B) TBMM'nin iç siyasi krizler nedeniyle antlaşmayı mecliste onay gündemine alamaması

C) Ermenistan'ın Bolşevik Kızıl Ordu'nun denetimine girmesiyle birlikte mevcut hükûmetin onay sürecini yürütememesi

D) Antlaşmanın Sevr Antlaşması hükümleriyle çelişmesi nedeniyle milletlerarası hukuk açısından geçersiz sayılması

E) Gümrü görüşmelerinin 22 Kasım 1920'de değil daha geç bir tarihte başlaması nedeniyle yasal sürelerin kaçırılması

5. Kurtuluş Savaşı sırasında TBMM Hükümeti ile Ermenistan Demokratik Cumhuriyeti arasında imzalanan, TBMM'nin uluslararası alandaki ilk askerî ve siyasi başarısı olarak nitelendirilen ve barış görüşmeleri 22 Kasım 1920'de başlayıp 3 Aralık 1920'de sonuçlanan antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

A) Moskova Antlaşması

B) Kars Antlaşması

C) Gümrü Antlaşması

D) Mudanya Mütarekesi

E) Lozan Antlaşması

TBMM Hükûmeti ile Ermenistan Demokratik Cumhuriyeti arasında yapılan Gümrü görüşmeleri 22 Kasım 1920'de başlamış, antlaşma 3 Aralık 1920'de imzalanmıştır. Buna rağmen antlaşma yürürlüğe girecek biçimde onaylanamamıştır.

6. Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Gümrü Antlaşması'nın imzalanması, Kurtuluş Savaşı'ndaki bütün diplomatik sorunları kesin olarak sona erdirmiştir.

B) Gümrü Antlaşması'nın imzalanmış olması, uygulama ve onay sürecinin de tamamlandığını zorunlu olarak göstermemektedir.

C) TBMM Hükûmeti, 1920 yılı içinde yalnızca Ermenistan Demokratik Cumhuriyeti ile diplomatik temas kurmuştur.

D) Ermenistan'ın Bolşevik Kızıl Ordu denetimine girmesi, TBMM'nin bütün dış ilişkilerini kesmesine yol açmıştır.

E) 22 Kasım 1920'de başlayan görüşmeler, antlaşmanın aynı gün yürürlüğe girmesini sağlamıştır.

Bir Ankara gazetesinde 1920 sonlarında şu satırlar yer alır: "Doğu'da varılan uzlaşma, yeni meclisin imzasını dışarıya duyurdu; ancak karşı taraftaki yönetim değişikliği, metnin yürürlüğe girişini güçleştirdi."

7. Bu satırlarda sözü edilen metinle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Yürürlüğe girememesinde Ermenistan'ın Bolşevik Kızıl Ordu denetimine girmesi etkili olmuştur.

B) Doğu cephesindeki görüşmeler Sovyet Rusya ile 20 Ağustos 1920'de başlatılmıştır.

C) Metin, Osmanlı Devleti adına İstanbul Hükûmeti tarafından onaylanmıştır.

D) Bu gelişme sonrasında TBMM'nin Batı Cephesi'ndeki savaşları sona ermiştir.

E) Antlaşmanın hemen ardından Anadolu'daki bütün işgaller bütünüyle kaldırılmıştır.

23 Nisan 1920'de Ankara'da açılan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin hükûmeti, 22 Kasım 1920'de başlayan görüşmelerin ardından 3 Aralık 1920'de bir devletle antlaşma imzalamıştır. Bu metin, söz konusu belgenin Millî Mücadele döneminde dış dünyada özel bir yer tuttuğunu göstermektedir.

8. Buna göre bu belgeyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) TBMM Hükûmeti'nin uluslararası alanda imzaladığı ilk antlaşma olduğu söylenebilir.

B) TBMM Hükûmeti'nin Sovyet Rusya ile yaptığı ilk resmî antlaşma olduğu söylenebilir.

C) Millî Mücadele'de imzalanan bütün antlaşmaların temelini oluşturduğu söylenebilir.

D) TBMM'nin açılmasından önce yürürlüğe giren bir belge olduğu söylenebilir.

E) Yalnızca askerî sonuçlar doğuran, siyasî yönü bulunmayan bir metin olduğu söylenebilir.

9. Gümrü Antlaşması ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) TBMM Hükümeti ile Ermenistan Demokratik Cumhuriyeti arasında imzalanmıştır.

B) Antlaşmaya ilişkin barış görüşmeleri 22 Kasım 1920'de Gümrü'de başlamıştır.

C) TBMM'nin uluslararası alanda imzaladığı ilk antlaşma olma özelliğini taşımaktadır.

D) 3 Aralık 1920'de imzalanmış ve ardından taraflarca usulüne uygun biçimde onaylanmıştır.

E) TBMM'nin uluslararası alandaki ilk askerî ve siyasi başarısı olarak değerlendirilmektedir.

Gümrü'de 22 Kasım 1920'de başlayan görüşmelerin sonunda imzalanan antlaşmaya ilişkin bazı yargılar aşağıda verilmiştir.

10. Buna göre, Gümrü Antlaşması ile ilgili yargılardan hangisi söylenemez?

A) TBMM Hükûmeti ile Ermenistan Demokratik Cumhuriyeti arasında imzalanmıştır.

B) TBMM'nin uluslararası alanda imzaladığı ilk antlaşmadır.

C) 3 Aralık 1920'de imzalanmıştır.

D) TBMM'nin uluslararası alandaki ilk askerî ve siyasi başarısı sayılmıştır.

E) Onaylanamamasının nedeni, Sovyet Rusya ile görüşmelerin 20 Ağustos 1920'de başlamasıdır.

Cevap Anahtarı

1. A	2. A	3. A	4. C	5. C
6. B	7. A	8. A	9. D	10. E

Çözümler

1. Gümrü Antlaşması TBMM’nin imzaladığı ilk antlaşmalardan biridir ve Ermenistan ile yapılmıştır.

2. Kaynaklar, Gümrü Antlaşması’nın TBMM’yi ve Mîsâk-ı Millî’yi tanıyan ilk yabancı devletin Ermenistan olduğunu gösterdiğini açıkça belirtir. Bu nedenle olayın sonucu, tanınma sürecinin güçlenmesidir. Saltanatın kaldırılması, Cumhuriyetin ilanı ve halifeliğin kaldırılması daha sonraki TBMM kararlarıdır; Gümrü’nün doğrudan sonucu olarak verilemez. Lozan’ın hemen sonuçlanması da bu antlaşmanın doğrudan ve zorunlu sonucu değildir.

3. Doğu sınırındaki görüşmelerin Ankara’ya siyasal tanınırlık kazandırması, TBMM’nin uluslararası meşruiyetinin artmasına doğrudan işaret eder. Osmanlı egemenliğinin güçlenmesi tam tersidir; saltanatın yetkilerinin genişletilmesi ve hilafetin ağırlığının sürmesi de bu dönemde ortaya çıkan yönelimle uyuşmaz. Mondros Ateşkesi ise daha erken bir gelişmedir ve bu sonucun parçası değildir.

4. Kaynaklar, Gümrü Antlaşması'nın onaylanamamasının nedenini açıkça belirtmektedir: Ermenistan, Bolşevik Kızıl Ordu'nun denetimine girmiş ve bu nedenle antlaşma onaylanamamıştır. Alıntıdaki 'hükûmet değişti' ifadesi doğrudan bu Bolşevik iktidar değişikliğine gönderme yapmaktadır. A seçeneği dönem açısından makul görünse de kaynaklarda böyle bir bilgi yer almamaktadır. D seçeneği güçlü bir çeldiricidir; Sevr (1920) aynı dönemde imzalanmıştır, ancak kaynaklar bu ilişkiyi kurmamaktadır. E seçeneğinde verilen tarih (22 Kasım 1920) doğru görüşme başlangıç tarihidir; bu şık tarih-olay bağlantısını yanlış kurarak dikkat dağıtmaktadır.

5. Kaynaklar ve #1134, antlaşmanın TBMM ile Ermenistan arasında 3 Aralık 1920'de imzalandığını belirtmektedir. Kaynaklar ve #588, barış görüşmelerinin 22 Kasım 1920'de Gümrü'de başladığını doğrulamaktadır. Kaynaklar, TBMM'nin uluslararası alandaki ilk askerî ve siyasi başarısı nitelendirmesini vermektedir. Bu üç ipucunun kesişimi yalnızca Gümrü Antlaşması'nı işaret etmektedir. Moskova Antlaşması (A) ve Kars Antlaşması (B) en güçlü çeldiricilerdir; her ikisi de aynı dönemde Doğu politikasıyla ilişkili Anadolu antlaşmalarıdır. Ancak Moskova Antlaşması Sovyet Rusya ile, Kars Antlaşması ise Kafkas devletleriyle imzalanmıştır; her ikisinde de taraf Ermenistan Demokratik Cumhuriyeti değildir ve görüşme-imza tarihleri farklıdır. Mudanya (D) bir mütareke olup 1922'de, Lozan (E) ise 1923'te imzalanmıştır.

6. Doğru cevap B'dir. Verilen somut bilgiler, bir antlaşmanın imzalanmasının tek başına onun onaylanıp yürürlüğe girdiğini göstermediğini ortaya koymaktadır. Çünkü Gümrü Antlaşması imzalanmış, fakat Ermenistan'ın Bolşevik Kızıl Ordu denetimine girmesi nedeniyle onaylanamamıştır. Güçlü çeldirici A, imzalanma olayını aşırı genelleyerek bütün diplomatik sorunların bittiğini ileri sürmektedir; kaynaklarda böyle bir kapsam bilgisi yoktur.

7. Alıntıda, karşı taraftaki yönetim değişikliğinin metnin yürürlüğünü engellediği belirtilmektedir. Kaynak bilgisine göre Gümrü Antlaşması, Ermenistan'ın Bolşevik Kızıl Ordu denetimine girmesi nedeniyle onaylanamamıştır. En güçlü çeldirici B'dir; 20 Ağustos 1920 tarihi Sovyet Rusya ile olumlu görüşmelerin başlangıcıdır, alıntıdaki metnin onay sorununu açıklamaz.

8. Doğru cevap A'dır. Parçada verilen 22 Kasım 1920'de başlayan görüşmeler ve 3 Aralık 1920'de imzalanma bilgisi Gümrü Antlaşması'nı işaret eder. Onaylı kaynağa göre bu antlaşma, TBMM'nin uluslararası alanda imzaladığı ilk antlaşmadır. En güçlü çeldirici B'dir; çünkü Sovyet Rusya ile olumlu görüşmeler 20 Ağustos 1920'de başlamış olsa da söz konusu antlaşma Sovyet Rusya ile değil, Ermenistan Demokratik Cumhuriyeti ile yapılmıştır.

9. A, B, C ve E seçenekleri onaylı kaynaklarla doğrudan desteklenmektedir. D seçeneğinin birinci kısmı doğrudur (antlaşma 3 Aralık 1920'de imzalanmıştır); ancak ikinci kısmı kesin biçimde yanlıştır: Kaynaklar, Ermenistan'ın Bolşevik Kızıl Ordu'nun denetimine girmesi nedeniyle Gümrü Antlaşması'nın onaylanamadığını açıkça belirtmektedir. İnce kusur, 'imzalanma' ile 'onaylanma' arasındaki kategori sınırı ayrımında gizlidir; antlaşma imzalanmış fakat onay aşamasına ulaşamamıştır. E seçeneği çeldirici olarak güçlüdür çünkü 'ilk askerî ve siyasi başarı' nitelendirmesi daha az bilinen bir ayrıntıdır; ancak Kaynaklar bunu doğrulamaktadır.

10. Doğru cevap E'dir. Kaynaklara göre Gümrü Antlaşması'nın onaylanamama nedeni, Ermenistan'ın Bolşevik Kızıl Ordu'nun denetimine girmesidir. A, B, C ve D seçenekleri ise antlaşmanın tarafları, tarihi ve tarih yazımındaki ayırt edici niteliği bakımından kaynaklarla uyumludur. Güçlü çeldirici olan D yanlışa yakın görünse de kaynakta açıkça ilk askerî ve siyasi başarı olarak değerlendirilmiştir.

Bu soruları online çöz, sonucunu hemen gör: akillisoru.com/dene